

Zijn uw versnellingen in orde?

Haast staat bij ons slecht te boek. De wereld staat in het teken van de haast, zij is haastig van geest, haastig in haar woorden, haastig tot toorn, maar die gelooften haasten niet. Deze laatste tekst zou als wandversiering in onze consistoriën en bestuurskamers gansch niet ongepast zijn. Zelfs te midden van het razend tempo der wereldgebeurtenissen hebben wij ons type weten te bewaren, het type van den ouden scheepsjager, sjokkend langs den onderdijk, met de goudbekroonde lijfspreuk: langzaam aan, dan breekt het lijntje niet!

Deze beschouwing is nochtans minder schriftuurlijk gefundeerd en dit type is geenszins zoozeer het standaardtype der heiligen, als wij wel eens meenen. O zeker, dat er een ijdele en een booze haast is, dat is openbaar voor een ieder, die oogen heeft en de Schrift bevestigt dat op menige bladzijde. Ook in ons levensboek staat menige bladzijde, waarvan wij met schaamte moeten erkennen: ik zeide in mijn haasten... O, wat een stomme en zondige dingen heb ik in mijn haasten gezegd en geschreven! Maar dat is geen reden om in een fauteuil neer te zinken, de handen over den buik te vouwen en de wijsheid te debiteeren, dat kalmt alleen ons reddend kan. In dat boekje kunnen wij met menig boekje zitten, maar nooit met Het Boek, want dat spreekt ons van heel andere dingen.

De Bijbel spreekt ons van een God, Die haast. Wij spreken zeer gaarne over het proces, dit woord is ons dierbaar. Hoewel niet Bijbelsch van oorsprong, is het wel zoo ongeveer gecanoniseerd. Het is ook een echt genoeglijk woord; een mensch kan er waarlijk vrede bij hebben. Het proces van de wereldgeschiedenis ontwikkelt zich zoo geleidelijk aan naar allerlei wetten en het is erg onvoorzichtig om daar met ruwe hand in te grijpen. Maar de Bijbel spreekt van God, Die haast om een zaak te doen. De malen, dat de Schrift van een haastig verderf spreekt en daaraan de sirene-stoot paart haast u om uws levens wil! ze zijn bijna niet te tellen. Ook gewagen sommigen van wat zij noemen het kerkelijk proces, dat moet uitzieken en doorzeken en vooral zijn tijd moet hebben. Nu zulke mannen staan er ook in den Bijbel, die zoo de kerkelijke zaken bekeken hebben. Joas gaf het bevel dat de dienstknechten Gods zich zouden haasten bij de reformatie van den Tempel, maar de Levieten haastten zich niet, lezen wij (2 Kron. 24:5). Die mannen hebben misschien ook wijsgeerig gepraat over het proces dat zijn tijd moet hebben, maar de Heilige Geest heeft hen aan de kaak gesteld voor het oog van de kerk aller tijden. Het proces der bekering — zie daar een ander, veel geliefd hoofdstuk uit het boek onzer gerijpte levenswijsheid. Dit schoone kapittel komt ons allen te pas. De Enge Poort wordt zoo feitelijk vervangen door de Lange Baan!

Maar Jezus zegt tot Zacharië: Haast u en kom af! Hij roept het ons toe: Haast u om uws levenswil, gij, die slaapt in den top van den mast! Dat komt, omdat de Schrift ten volle kent de realiteit van Gods Toorn, zoodat Mozes Aäron als het ware toeschreeuwt: Neem het wierookvat en doe haastelijk verzoening over de vergadering, want een groote toorn is ontbrand. (Num. 16:46).

Ik sla het boek onzer Stichtelijke Uren nog elders op, bij het stuk over de Heiligmaking. Ook hier voelen wij ons welgemoed bij de overweging, dat deze een proces is en dat het kleine beginsel zich zeer bedaard en geleidelijk ontwikkelt. In deze overwegingen vergeten wij de ernstige waarschuwing van den Heiland, dat wij haastelijk welgezind moeten zijn jegens onze wederpartij en den herhaalden raad van Salomo dat wij ons in allerlei moeten redden uit de strikken, de verwikkelingen, waarin wij ter kwader ure geraakt zijn. O, als wij zulke raadgevingen eens zoo ernstig namen als de Waarachtige God ze ons heeft gegeven, als er eens een geloovig haasten kwam, wat zou er een rijke vrucht van gezien worden in het persoonlijk en kerkelijk leven. De zoon zou niet ondergaan over onze toornigheid!

O, de Bijbel is dikwijls zoo anders, dan wij hem lezen en God anders, dan wij ons Hem voorstellen. God haast zich om de zaak te doen. De Geest kwam haastelijk ter neder op den Pinksterdag. De Heiland houdt niet op Zijn Bruid te troosten: Zie, ik kom haastelijk! David ging niet met looden schreden op Goliath af, maar hij haastte zich. Gaat haastelijk heen! zo zette de Engel bij het graf de vrouwen aan tot de evangelieverkondiging. Zijn uw versnellingen in orde? Laat het onze betuiging zijn: Ik heb mij GEHAAST om uw geboden te onderhouden. En Gij, o Heere, HAAST U TOT MIJN HULP!

N. B.

De zaken, die ter Synode te behandelen zijn, zijn zaken der kerken. Daarom moeten daarin ook zooveel dit kan, de kerken zelve handelen. En daarvoor is noodig, dat die kerken tevoren kennis hebben van wat ter Synode in bespreking zal komen en beslist moet worden, en wel zoo spoedig mogelijk en vroeg genoeg, opdat zij ook gelegenheid hebben er door behoorlijke samenspreking zich een denkbeeld over te vormen.

S. GREIJANUS.

De E. van Halsema over Prof. Dr K. Schilder.

In „De Wachter“ (Amerikaansch) van 31 Januari j.l. schrijft De E. van Halsema nog weer over Prof. Dr K. Schilder, ditmaal onder het hoofd: Het Schildersatelier. Hij schrijft dan o.m.: „Wij zijn op een atelier geweest... Als ik het hier nu over een atelier heb, zoude ge het haast wel kunnen raden, dat het een schildersatelier geweest moet zijn. De kolommen hebben zich immers in de laatste weken bezig gehouden met schilderachtige tafereelen, schilderstukjes, of ook schilderstukken. Daarbij past alleszins iets over een bezoek aan het atelier van den schilder. Nu, dat is mogelijk geworden, doordat Dr K. Schilder zoo vriendelijk was een vijf en twintig schildersgezellen toe te laten in zijn atelier, aan den avond van den 17den Januari, waar we van meer nabij den man van het penseel aan het werk konden zien.“

Ik laat dus dit stukje nog volgen.

Ofschoon het vooreerst het laatste zal zijn.

Want Dr Schilder is naar het Westen getrokken en bevindt zich nu in Michigan.

Wat we dan op het atelier hebben gezien?”

De E. van Halsema zegt dan, dat het hoofdatelier te Kampen is, en schrijft daarna wat over rooken, om vervolgens te zeggen:

„Hier was een broeder onder de broederen. De professorale toga werd verwisseld met den ateliersjas. We gevoelden iets van wat een predikant uit Nederland ons onlangs schreef, dat Dr Schilder in zijn persoonlijke omgang is „de meest charmante persoonlijkheid, die men zich denken kan“.

Hier was een man met, en nu haal ik weer aan, „een rijken geest en een trouw hart, dat onvoorwaardelijk de Gereformeerde Belijdenis liefheeft en daarvoor op de brek staat als geen ander“. Hij had het over de algemeene genade. Op verzoek der predikanten had hij zich bereid verklaard daarover een korte inleiding te geven. Hij bezag de historie, trok lijnen, waardeerde, critiseerde en corrigeerde. Vragen beantwoordde hij in bijzonderheden en gebruikte deze om zijn standpunt nader te ontwikkelen.

Wat dat standpunt is!

Daarover laat ik me nu maar niet verder uit.

Anders had Dr Schilder hier wel in het Oosten kunnen blijven en had ik door middel van enkele atelierbezoeken een en ander den lezers kunnen vertellen over hetgeen ik had opgedaan.

Maar dat had niemand kunnen bevredigen.

Dr Schilder reist nu westwaarts.

Ga hem hooren, als ge kunt.

Vragen beantwoordt hij gaarne.

Al zal hij ook niet steeds te vinden zijn op het schildersatelier.“

S. GREIJANUS.

Hulp opleiding predikant Argentinië.

Met dankbaarheid mogen we ook deze week weer een gift voor dit fonds verantwoorden. Ze bedroeg f 1,-, en was afkomstig van N. N. te Staphorst. We blijven dus „nog in den hand van voorheen“! Prof. Schilder heeft als gironummer 127278.

L. DOEKES.

De Groote Catechismus van Zacharias Ursinus. (XXIII.)

221. Maar daar uw geloof zoo slaun¹⁴⁾ is, hoe weet gij, dat gij daardoor gerechtevaardigd wordt?

Omdat God allen in genade aanneemt, die met het ware geloof voorzien zijn, hoe zwak het ook wezen moge; en (omdat) Hij het werk, dat Hij in hen begonnen heeft, voltooit.

222. Maar vannaar weet gij, dat uw geloof het ware is, en niet veeleer het historisch geloof, of een inbeelding¹⁵⁾?

Ten eerste, omdat ik in mijn hart dit getuigenis des H. Geestes gevoel, dat ik de aangeboden genade Gods in Christus ernstig begeer en aanneem, en dat ik van geen ding meer afschuw heb, dan van deze allergrootste zonde, welke is: in Christus niet-geloooven, en dat ik derhalve tot de kinderen Gods behoort.

Ten tweede, omdat ik gevoel, dat de ware bekering tot God in mij begonnen is.

223. Hoe verkrijgen en behouden wij dus de genade des Heiligen Geestes, om Gods verbond te houden¹⁶⁾?

Wanneer wij haar (n.l. die genade des H. Geestes) ernstig en aanhoudend van God vragen; Gods Woord naarstig bestudeeren; de Sacramenten naar de Goddelijke instelling gebruiken; en ons toeleggen op de heilichheid des levens.

Van de aanroeping Gods.

224. Waarom is de aanroeping Gods voor de Christenen noodig?

Ten eerste, omdat zij behoort tot de voornaamste diensten Gods¹⁷⁾, die het verbond der genade van ons vordert.

Ten tweede, omdat dit de weg is, langs welke God wil, dat de uitverkorenen verkrijgen en behouden, zoowel de genade, die zij noodig hebben om Gods verbond

14) languida.

15) opinioem.

16) gratiam ad fœdus Dei servandum.

17) est inter principios cultus Dei. Cultus = vereering, huldeling, huldeblijk, dienst.

te houden (of te bewaren), als alle Zijn overige weldaden.

Ten derde, omdat zij een getuigenis (bewijs) van Gods verbond in hun harten is.

Want die God op de rechte wijze aanroepen, zijn met den Geest der aanneming tot kinderen begiftigd en door verkiezing in Gods verbond opgenomen¹⁸⁾.

225. Welke is de ware aanroeping van God?

Het is een brandend verlangen der ziel, waardoor wij van God alléén, om Christus' wil, geestelijke en stoffelijke gaven, volgens Zijn eigen bevel en beloften, vragen en verwachten; of ook, het is voor de ontvangen weldaden God dankzeggen.

226. Waarom moet men God alléén aanroepen?

Omdat Hij alléén voor allen de Bron en Eerste Oorzaak van alle goed is; en omdat allen te verhooren en te helpen, die Hem uit alle plaatsen aanroepen, alléén in het bereik staat van den almachtigen God.

227. Is het dan niet geoorloofd ook van menschen iets te verzoeken?

Dat mag wel; maar alléén die dingen, die door hen kunnen verleend worden, en van hen, die in leven zijn, en als van werktuigen der Goddelijke goedgunstigheid jegens ons.

R.

G. B.

18) et in fœdus Dei cooptati.

Van speler tot speelbal.

Niels Hald, door Thomas Olesen Løkken. Uitg. Bosch & Keuning N.V., Baarn.

In plaats van met een groot verzamelwerk, begint de nieuwe „Opgang“-serie met een roman in drie deelen, een uit het Deensch vertaalde trilogie, die speelt in de jaren om den wereldoorlog.

De lijvige roman schijnt in dezen gejaagden tijd het kort verhaal, met zijn sterke spanning, geheel te verdringen. Het verlangen naar romantiek is blijven leven, ondanks het mechanisatie-proces. Binnen- en buitenlandsche auteurs behoeven niet bevreesd te zijn, dat de omvang van hun werken de lezers zal afschrikken.

De groote opgang die de bekende Noorsche trilogie van Gulbrandsen maakte, heeft duidelijk bewezen, dat het buitenlandsche aspect een bijzondere aantrekkingskracht kan hebben. Elke vergelijking gaat mank, maar naar beide zijden scheef zou loopen een vergelijking tusschen den Noorschen boer Dag en den Deenschen boer Hald. Het eenige punt van overeenkomst is hun Noordelijke herkomst. De Deensche roman kan voor ons geen effect maken met grootsche millieu-teekening, daar het bijna vlakke land weinig verschilt van het onze. Om zijn innerlijke kwaliteiten alleen moet het boek een vertaling waard zijn. Niet de prijs, noch de aardige uitgave, maar de inhoud moet voorop staan.

Het eerste deel, genoemd naar den hoofdpersoon, beeldt uit diens droom en de pogingen hem te verwezenlijken. De stoere werker, die zijn eigen boerderij heeft opgewerkt, voelt dat hij een grooter arbeidssterren moet zoeken voor zijn sterk opbruizende energie. Als hij van een hoogte af het omringende, onbebouwde land overziet, aanschouwt zijn verbeelding een bloeiende landstreek, een vroolijk dorp, bewoond door nijvere boeren. Die droom laat hem niet meer los. Daarvoor wil hij alles opofferen: eigen bezit en de rust van het huiselijk geluk, om het eenmaal vermenigvuldigd terug te ontvangen.

Steeds vindt hij op zijn weg naar het ideaal zijn vrouw tegenover zich. Zij begrijpt hem niet, ziet als egoïsme en eierzucht, wat hij als altruïsme zich denkt. Een eindweegs gaat zij met zijn plan mee, als hij een groot grondbezit zich weet aan te schaffen, omdat zij hoopt, dat zijn werkklust zich daarin bot kan vieren en zij hem voor gezin en huis kan behouden.

De restauratie van het oude huis en de kostbare bouw van den nieuwen toren vormen het hoogtepunt van zijn uiterlijk slagen. De hulde die landeigenaars, bankiers en journalisten hem brengen op het inwijdingsfeest, lijft hem in bij den kring der maatschappelijk geslaagden, zoodat zijn eigen drank op de arbeiders, die door hun zweet hem deden winnen, wat hij nu viert, als een hoon klinkt. Zijn droom lijkt wel verwezenlijkt, het resultaat van zijn werken lijkt een geobjecliveerd sprookje, maar de zorg die er onder schuilt, ziet slechts hij. Het verkregene moet gehandhaafd worden in een strijd met het leven. En in dien strijd komt hij alleen te staan. Om het landgoed te behouden, moet hij het zelf verwaarlozen. Zijn vrouw en zijn onderhoorigen begrijpen hem niet, raken vervreemd van hem, gaan hem ten deele haten. Zij zien in zijn handel en speculatie slechts een poging tot vergrooting van zijn bezit, ten koste van hen. Zij weten niet, dat het moet, om ondergang van hen allen te voorkomen.

Niels Hald strijdt alleen, om buiten zijn verstofelijkt droom, ook het geluk te bereiken van het rustig genieten. Hij strijdt met het leven om het leven en doet dit consequent. Drank, kaartspel,

beurspeculatie ontketenen alle duistere machten in hem en zijn compagnons. Zelf uiterlijk eerlijk blijvend, doet hij mee aan het spel van misdadigen. De strijd met het leven voert tot den dood. Zijn laatste compagnon hangt zich op; om een totale ruïne te voorkomen, moet de zelfmoord geheim gehouden worden, tot de zaken geregeld zijn. Terwijl de echtgenoot achterblijft bij het lijk van haar man, wachtend op hem, dien zij liefheeft, weet Niels op sluwe wijze oogenblikkelijke ondergang te voorkomen. Maar heimelijk verlaat hij dan de vrouw, die om hem de lugubere doodenwacht heeft gehouden, om in wilde nachtelijke vaart naar eigen bedruid huis en eigen wachtende vrouw te jagen. Zoo snelt hij zijn letterlijken en figuurlijken ondergang tegemoet, als zijn wagen op de weggeslagen brug aanstormt en met een vreeslijken zwaai over de beek, op den stellingen oever te pletter slaat.

Ondanks het Wild-West-slot, weet de schrijver de figuur van den energieke boer, die alles waagt om zijn droom in een daad om te zetten, goed te tekenen. Er zit gang en sterke stijging in dit eerste deel, die een grootsche ontkenning van het drama doet verwachten, een geestelijke overwinning, na het stoffelijk resultaat. Als gevaar dreigt hier echter, dat door de breede beschrijving van den tijdgeest, de persoon van Niels niet steeds de eerste plaats inneemt.

Het tweede deel, naar Niels' vrouw geheeten, handelt over veel geldzorgen en de liefdevolle verzorging van den op het laatste nippertje gereden Niels. Door zijn zware verwonding is hij geheel van de verdere handeling uitgesloten, waardoor de financiële lawine op Kristine zich neerstort. Wat men den eigenzinnigen landheer zou weigeren, geeft men zijn ongelukkige vrouw. Bloedverwanten, vrienden en de kleine boeren, vol medelijden met haar lot en eerbied voor haar zorgzame liefde, bieden geldelijken steun. Nu pas doorziet zij het streven van Niels en leert zij zijn ideaal waardeeren. Daardoor zet zij de speculatie voort en haar treft het geluk: de aandelen stijgen aldoor. De beursmannen raden haar aan door te gaan, daar zij schatrijk kan worden. Doch als de bezitting geheel vrij is van schuld, houdt zij op en verkoopt de aandelen, na een valsche handtekening van haar man gezet te hebben. Zij wil haar man en haar huis, niet het geld van anderen. Wat met Niels verloren dreigde te gaan, redt haar liefde. En als haar zaken geregeld zijn, weet haar nooit rustende zorg ook het leven van haar man te redden.

In dit deel, waarin vrouwen de hoofdrollen vervullen, krijgt de godsdienst een klein aandeel. De oude grootmoeder bidt voor haar zoon en ook Kristine vouwt soms haar handen om te bidden om overgave aan haar man. Het is echter niet God, die het leven dezer vrouw leidt, maar de volledige overgave aan den man, wiens innerlijke grootheid haar nu blijkt. Zijn ideaal wordt het hare, zijn geest bestuurt haar handelingen, zijn juist economisch inzicht behaalt door haar de zegen. Van geestelijke verdieping, van overgave aan God, die het lot van de menschen en den gang der gebeurtenissen bepaalt, blijkt niets. Het menschelijk idealisme voert haar door diepe geldelijke afgronden, tot de verlangde rust.

In het derde deel: Twee bouwen hun huis, wordt Niels' levenswerk bekroond. Hij is beter geworden tegen de verwachting der medici in. Niet de rust, maar het werk geeft hem zijn gezondheid terug. Hij is een ander man geworden. De handelwijze van zijn vrouw keurt hij geheel goed. Nu gaat hij eerlijk geld verdienen in den tijd der na-oorlogse hoogconjunctuur. Hij speelt en drinkt niet meer.

Naief beschreven is de booze geest van zijn drinkende bentgenooten van vroeger, die tevergeefs trachten den braven Niels weer aan hun zij te krijgen. Zij gaan straks onder in de malaise, omdat zij geen ideaal hadden, maar slechts bedrog en list aanwendden om zelf rijk te worden. Niels blijft staande, omdat zijn vrouw in zijn ideaal geloof. Hij helpt nu armen, waarschuwt tegen speculeren, geeft raad in moeilijkheden en bewaart daardoor velen voor financiële ondergang, als de haastig opgerichte fabrieken met verliezen gaan werken en de speculerende banken springen.

Niels, die nu veel geld op eerlijke manier verdient, helpt gedupeerden en slicht een spaarbank, omdat ijverig werken op eigen land, beloond wordt en het langzaam verdiende geld in den ouderdom een zegen zal blijken. Even komt hij onder indruk van een dichter — wel merkwaardig — die zegt, dat slechts geloof in Jezus rust kan geven en anders niets, dat eigen werk geen waarde heeft. Maar nergens komt de geestelijke vernieuwing van Niels uit. Hij is een braaf man geworden, die soms wegens teedere herinneringen naar de kerk gaat en gesticht wordt door gezangen. Hij is veranderd, zeker, maar slechts graadueel. Voorzichtigheid en bedachtzaamheid beheerschen zijn finantieel beleid. Het doorgezet speculeren van Kristine heeft de basis van zijn huis vastgesteld, het gezamenlijke goede beheer verstevigt het en bouwt het verder op.

Het tweede en derde deel bevatten wel enkele mooie passages, maar staan literair ver beneden het eerste. De breedsprakigheid van den auteur in

crisis-aangelegenheden, de lange gedeelten over geldzaken en bankwezen worden toenemend vervelend. De spanning is er totaal uit — ieder voorvoelt reeds spoedig, dat de brave Niels gelijk zal krijgen en vurig verlangt men soms dat de oude Niels zijn veranderden, maar niet bekeerden naamgenoot zal hyspringen, om van het verhaal te redden, wat er van te redden valt.

Deze trilogie, zoo forsich begonnen, zoo veel belovend, leidt niet tot een grootschen afloop, omdat het materialistisch-idealisme den grondtoon blijft behouden. Er wordt met godsdienst en geloof gewerkt, maar niet het geloof in God bewerkt een nieuwe verhouding tot den naaste. De „held“ van het laatste deel is een verslachte, hoogstens verzachte weergave van dien uit het eerste boek. Daar beheerschte hij nog de situatie, hier wordt hij er door weggedrongen in de veilige rust van zijn landhuis. — Niet hij, maar de geschiedenis van de economische ontwikkeling en het verval daarvan in Denemarken, gedurende de eerste jaren na den oorlog, vult het grootste deel van dit werk, hij speelt niet meer als eerst, maar wordt gespeeld, omdat hij is genezen, niet herboren.

Gron.

H. S.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

De noodzakelijkheid van de Christelijke tehuizen voor militairen.

Ieder lezer van ons blad zal tmet ons eens zijn, als we beweren: Iemand, die z'n beroepsarbeid heeft verricht, heeft 's avonds behoefte aan een „thuis“ (zij eigen huis of kosthuis of tehuis-voor-de-avonden).

Deze waarheid nu willen we toepassen op het leven onzer dienstplichtigen en we komen dan tot het volgende:

In de diensturen vervult de militair zijn beroep, precies als in de werkuren de fabrieksarbeider het doet. Na het vervullen zijner militaire werkzaamheden gaat de soldaat naar het Christelijk tehuis, net als de fabrieksarbeider naar z'n eigen thuis of kosthuis.

Deze „toepassing“ op de algemeen toegepaste bewering van boven, wordt echter blijkens de praktijk van sommiger meelevens met onze Chr. tehuizen, niet algemeen toegestemd.

Dat een militair na volbrachte dagtaak, een zekere huiselijkheid behoeft, moge door allen toegegeven worden, verschil van meening blijft, als het gaat over de vraag: Waar is dat tehuis voor den militair en welk karakter draagt het?

Op deze vragen antwoorden sommigen dit:

De kazerne moet het tehuis voor de militairen zijn. Daar moeten ze door de overheid, óók na de diensturen, opgevoed, verzorgd, daar moeten hun ontwikkelings- en ontspanningsavonden gegeven.

Die kazerne-huiselijkheid moet het militaire karakter behouden. Want de overheid legt op de dienstplichtigen beslag gedurende hun ganschen diensttijd, en moet ze houden in de militaire sfeer. Op die wijze gaat het burgerlijke wat van hen af, en blijven we bewaard voor een stel half-soldaten-half-burgers en na den diensttijd gaan ze gesterkt door „den geest van het militaire leven“ de burgermaatschappij in.

Wij beantwoorden de twee bovengestelde vragen echter gansch anders. Vooraf zeggen we al, dat het antwoord van hier boven het bestaansrecht onzer Chr. tehuizen eigenlijk ontkent. En zij die, hoewel onze tehuizen nog steunende omdat op dit moment de kazernes nog niet voldoende huiselijkheid bieden, maar in den grond der zaak meenen dat de overheid de militairen door gezellige avonden aan de kazerne moet binden en de dienstplichtigen in een echt militaire sfeer, ook des avonds, dient te houden, ondermijnen door die gedachten alleen al, het bestaan onzer tehuizen, en bemoeilijken den verderen uitbouw van het Christelijk tehuisleven.

Wij willen daarom het verkeerde antwoord bestrijden door het o.i. eenig goede te geven, n.l.: Het huiselijk leven moet de soldaat na z'n dienstwerk in het Christelijk tehuis vinden en het karakter van dat tehuis zij precies eender als van ieder ander „tehuis“, waarvan de arbeider na z'n dagtaak geniet kan.

Net zoo min als een fabrieksarbeider z'n tehuis 's avonds vindt op het fabrieksterrein en zijn huiselijkheid het karakter van het fabrieksleven heeft, mag dit het geval zijn bij den militair.

De elsch tot Christelijk-huiselijk leven mag niet gedurende den heelen diensttijd genegeerd; die elsch blijft.

Alleen maar: De overheid is wel geroepen om te steunen, doch niet bekwaam tot het verschaffen van Christelijk huiselijk leven en wat daarmee saamhangt (ontspanning, ontwikkeling, opvoeding).

Christelijk huiselijk leven is alleen mogelijk bij Christenen. De overheid heeft in haar dienst

echter Christenen en niet-Christenen. Hoe zou zij kunnen zorgen voor Christelijk huiselijk leven?

Er is Christelijke en niet-Christelijke ontspanning. De overheid kan de Christelijke niet geven, temeer daar Christelijke ontspanning verbonden moet zijn met het Christelijk huiselijk leven.

Moet de overheid als opvoedster optreden?

Neen. Denk aan onzen schoolstrijd.

Moet ze als ontwikkelaarster fungeren?

Neen. Er is ontwikkeling uit den Geest, naar het Woord en uit het vleesch, naar 's menschen goed-dunken.

Van algemeene, z.g.n. neutrale ontwikkeling willen we niet weten en de legerleiding onthoudt zich van het geven van ontwikkelingsavonden.

De overheid beperke zich tot haar taak: het laten verrichten van militairen arbeid in de diensturen.

En verder moeten haar dienaren (leger-autoriteiten) niet meenen dat de dienstplichtige vanaf de reveille tot den anderen dag met de reveille en zoo alle dagen, in de militaire sfeer moet gehouden en dat het burgerlijke er wat af moet.

Op die manier wordt het soldaat-zijn gemaakt tot het één en al.

Dat is verabsoluteren van het militaire leven. Deze verabsolutering verdoft juist het leven van het leger, zoowel van beroepspersoneel als van dienstplichtigen.

Niets is funester voor een beroep, dan dat het gemaakt wordt tot het één en 'tal, het alles-beheerschende.

De schoolmeester die altijd schoolmeester is en schoolmeestert;

de boer die alles van uit boerenstandpunt beziet en naar boerenmaatstaf beoordeelt, in alles boer is; de soldaat die altijd soldaatje speelt, alles van uit militair oogpunt bekijkt, naar z'n militaire moraal beoordeelt;

deze allen brengen hun beroep en hun collega's in discredit bij de andere burgers.

Die menschen raken vastgeroest in hun beroepsweertjes en verward in het kluwen van hun beroepsmoeilijkheden en narigheden.

Zij verliezen door hun afgezonderd zijn van het rijke, volle menschenleven hun frischeheid.

Wij moeten geen afgesloten kasten hebben, gevormd naar de beroepen.

Gelukkig de beroepsmilitair, die na zijn diensturen als burger met de burgers meeleeft.

En wat de dienstplichtigen betreft, wij zien het zoo:

Ze moeten in de diensturen in stipte gehoorzaamheid aan Gods dienaar (de overheid — en haar dienaren) hun van God hen opgelegde taak, als hun Goddelijk beroep, vervullen, met „hart en ziel“, niet als menschen-(meerdere)-behaggers, maar den Heere dienende, zoodat om hun goede (militaire) werken degenen die den Heere niet kennen, hun Vader in de hemelen gaan verheerlijken, die zulke kinderen heeft in Zijn dienst, welke niet al „kankerende“ en „de lijn-trekkende“ en er „tusschen-uit-knippende“ hun arbeid verrichten, maar dezen even goed en trouw doen als hun werk in de burger-maatschappij, ja even trouw als de engelen in den hemel.

En dan, als de diensturen om zijn, zijn ze weer met „hart en ziel“ burger, mensch, die het huiselijk leven-na-volbrachte-dagtaak noodig heeft;

en verlaten ze de „militaire sfeer“ en komen ze los uit „den militairen geest“, precies eender als de arbeider uit de sfeer van de fabriek stapt en loskomt „uit den geest van de fabriek“, als hij zijn werk gedaan heeft.

Dat zich-burger-voelen zal heusch den militairen arbeid niet schaden.

Integendeel, voldoen onze jongens zich in de diensturen maar wat méér „burger“, mensch.

Dezelfde jongeman, die als burger „dagdieverij“ en „lijntrekkerij“ en „twerk afschuiven op een ander“ en „ter uitknippen“ veracht, dóét het als soldaat;

dezelfde, die zijn werkplaats als burger netjes houdt, bevuilt zijn werkplaats-in-militairen-dienst (de kazerne).

Waarom? Hij voelt zich te veel soldaat, en te weinig burger. Als soldaat mag je immers wat je als burger niet mag? Als soldaat heb je immers een soldaten-moraal? Heusch wat meer burger-zijn, wat meer besef: ik moet mijn militaire beroep evengoed doen als mijn werk thuis, zou den militairen dienst ten goede komen.

En na de diensturen is het niet meer dan gepast zich burger te voelen.

Zeker, dan kan je nog wel eens boomen over den dienst van vandaag, maar dan doe je dat zoo als die fabrieksarbeider over zijn werk van overdag, je doet het in rust en zonder dat de „militaire geest“ over je heerscht, zij het ook dat die beslag op je legt op een aangename wijze, tijdens den film- of ontwikkelingsavond in de kazerne.

De legerleiding geve zulke avonden niet, herhalen we nogeens.

Ideaal is: De Christen-dienstplichtige gaat na zijn diensturen direct naar het Christelijk tehuis.

Dat is niet ten kwade van de kazerne bedoeld, evenmin als het ten kwade is van de werkplaats wanneer de werkmán dié verlaat.

Het Christelijk huiselijk leven moet hij hebben.

Daar moet met de tehuis de Christel de Christel de Christel tehuis of in a gegeven; de Christel leven door h vooral ook hij lid is, de die in het tel Vanuit het ande burger daar, met d Daar mo Daar mo kunnen vin Van daar En 's avon Woord van loovigen — maar als br weer gaan weer terug t om te gen plaats te he meente, wa kan het go zoe men zi jaloerschwe tus' bloed. Waar mei „Maar weet, komen voor We vragen Kunnen d inspanning. We behoe op te gaan neerende, de tehuizen v Wij hebbe zool als we d en ons ple voor milita de richting tehuizen te Het begin h'z onder vulling, mó en leidt om Het te h regel, en d voor hen d Het onde dient ons C onderhoud versiteit, d Een rui plaats, daa roept uit l zien naar e En voora gerautoritei als regel, alles ontho koste van t Is het d het tehuis noodgedwo selijkheid i moet toch den-regel-al tairen duid Zó wor uitbouw v l'kt met d gemakkeij ons Christe Capelle

2. Van v op de vraa de(n) eisch Dat is el En — zoo antwoord Ik wil t eenvolgens 1. Wat 2. Wat d Het ant in het K eerste ged het adres Maart van den de voor on